

Oppdragsgiver: Vann- og avløpsetaten Oslo kommune

Oppdragsnr.: 5190934

Dokumentnr.: 01

Til: Jørgen Lysgaard

Fra: Eirik Thorsen

Dato: 2019-02-25

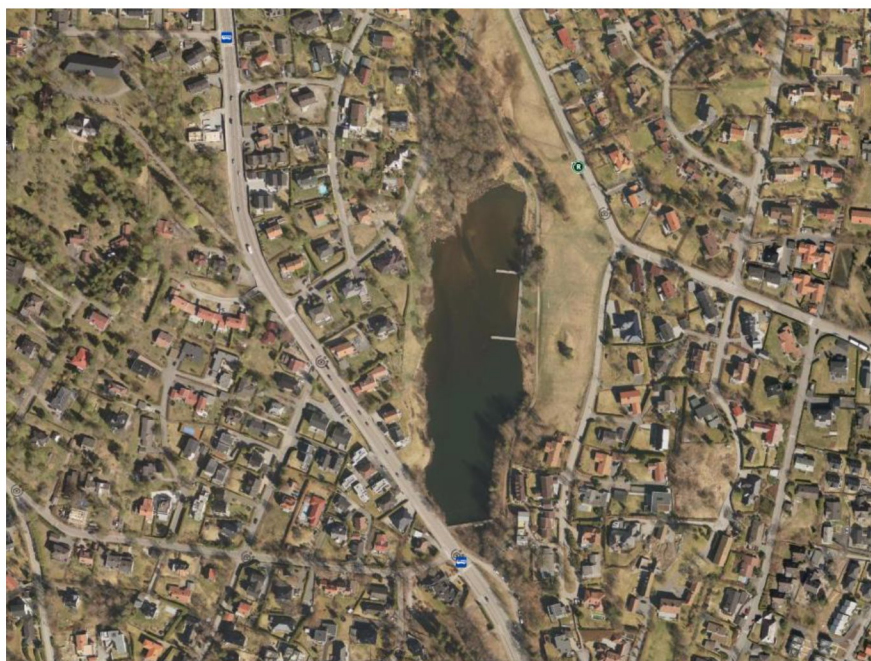
► Naturmangfold tilknyttet Holmendammen, Oslo kommune

Vann- og avløpsetaten Oslo kommune planlegger vedlikeholdstiltak ved Holmendammen. I den forbindelse er Norconsult forespurt om å utarbeide et notat om naturmangfold ved lokalitetene samt beskrive eventuelle avbøtende tiltak.

Holmendammen

Holmendammen ligger ved Holmenkollveien, nord for Smestad og vest for Slemdal. Dammen ble etablert i 1920 (www.atlas.nve.no) med formål om flomdemping, isskjæring og vannforsyning, men dammen har ikke noen aktiv regulering. Holmendammen har innløp av Holmenbekken i nord, som har nedbørfelt i Holmenkollen/Midstua, nedstrøms Holmendammen bytter vassdraget navn til Hoffselva, som renner gjennom Smestaddammene før utløp i Bestumkilen. Nedbørfeltet har et areal på 8,00 km², som bidrar med et midlere tilsig på 19,6 l/s/km². Middelvannføringen igjennom dammen er dermed ca. 157 l/s (www.nve.no).

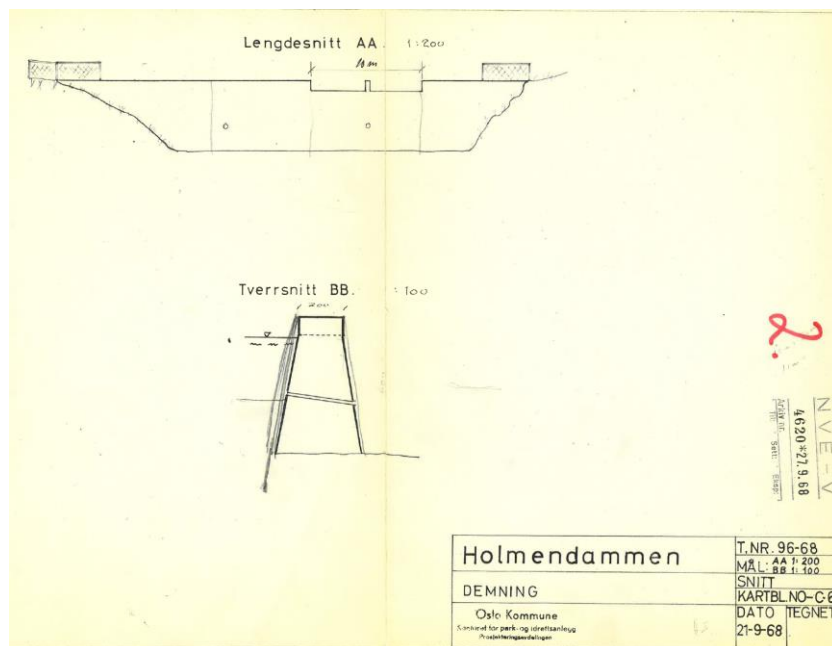
Tidligere ble dammen benyttet til rekreasjon og bading, men oppfylling og gjengroing gjør den lite innbydende til dette formålet i dag. Oslo sportsfiskere har kastebrygger i dammen for fluefisketrening, disse har vært etablert siden 1930-tallet (www.oslosportsfiskere.no).

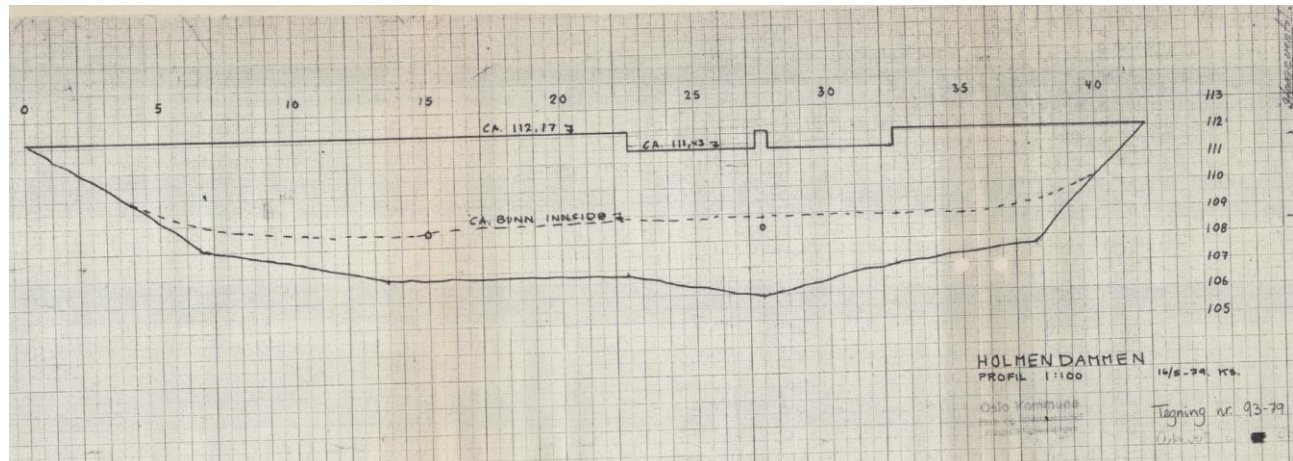
Figur 1: Holmendammen er en liten dam rett nord for Smestad. Arealet er om lag 0,02 km², eller 20 daa.

Oppdragsgiver: Oslo kommune vann og avløp

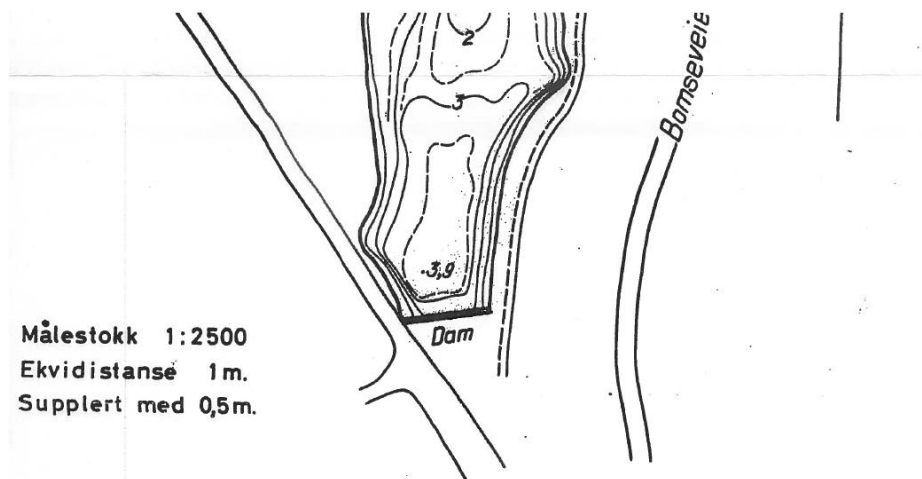
Oppdragsnr.: Dokumentnr.:

Figur 2: Snitt-tegning Holmendammen. Damkronen er innmålt på ca. kote 112,17, mens overløpsterskelen ligger på ca. kote 111,43.

Figur 3: Dammen er delvis fylt opp med sedimenter på denne tegningen, som stammer fra NVEs arkiv og er fra 1979.

Dybdekart over HOLMENDAMMEN

Opploddet av NVE. Hydrografisk avd. den 7. 6.-1979

Obs. Bryggene er lagt inn etter øyemål.

Figur 4: Dybdekart fra 1979 viser et største dyp nære dammen på snaut 4 meter. Så vidt Norconsult er kjent med er ikke dammen mudret etter dette og det antas at dammen er grunnere i dag.

Planlagte tiltak

Det er behov for å inspisere vannsiden av dammen for å avdekke tilstand, da dammen er plassert i konsekvensklasse 2. Dammen ble sist rehabilitert i 1980 (Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten). For dette formålet er det nødvendig å tappe ned dammen i et tidsrom på 1-2 dager i september 2019. Dammen er utstyrt med et tappeløp, som vil bli benyttet ved nedtappingen.

I forbindelse med at dammen tappes ned ønsker foreningen Holmendammens venner å mudre dammen i nordlige deler. De ser også for seg å opparbeide noen få øyer i denne delen av dammen. Før dette kan utføres er det nødvendig med miljøtekniske grunnundersøkelser for å avdekke eventuell forurensning i grunnen. Holmendammens venner har engasjert Sweco i den anledning, samt for å fylle ut **SØKNADSSKJEMA FOR FJERNING (MUDRING) AV MASSER I SJØ ELLER VASSDRAG**. Undersøkelsene planlegges utført så snart det er praktisk mulig i 2019.

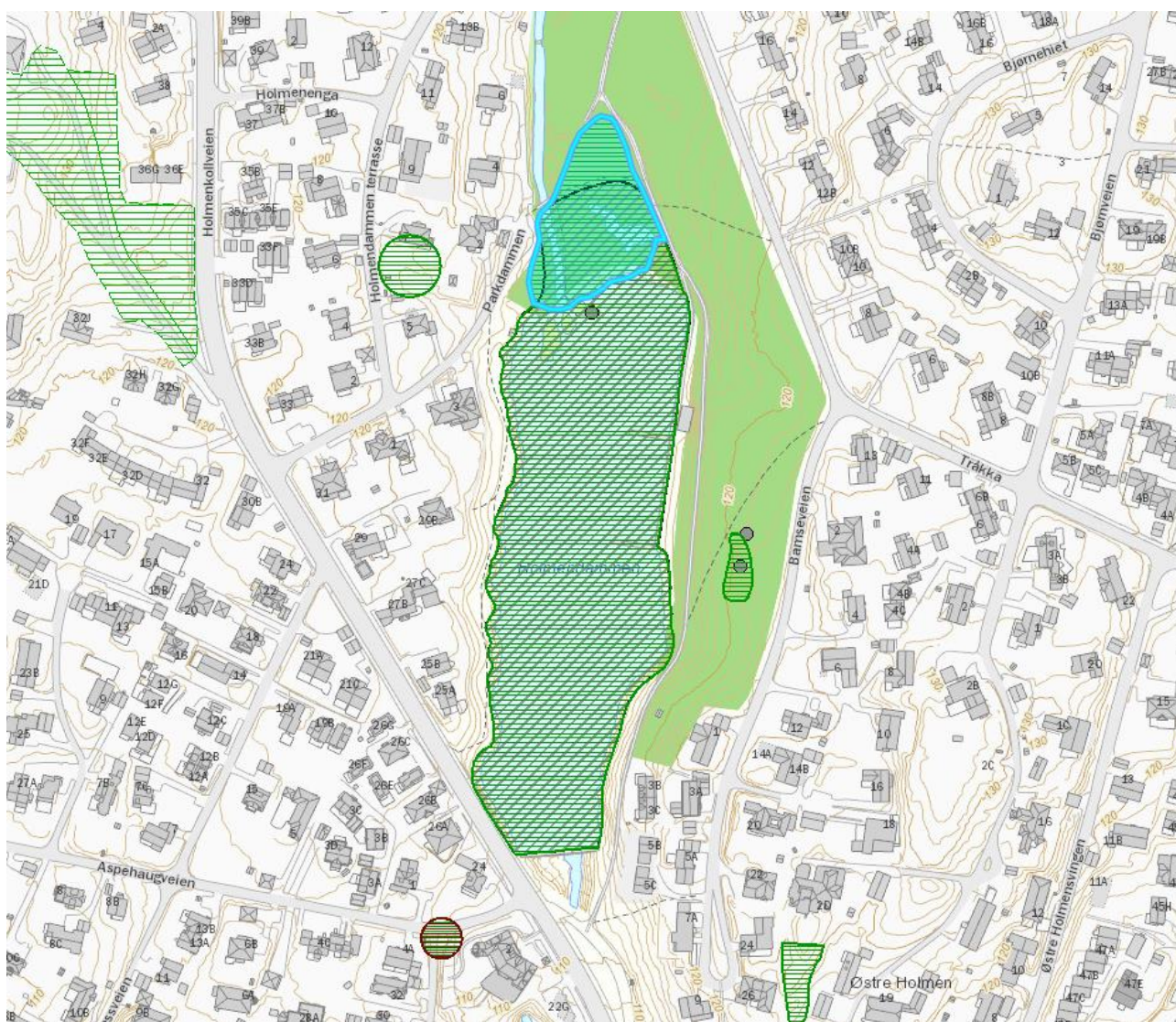
Mudringen vil ta noe lengere tid enn 1-2 dager, som er forespeilet for daminspeksjonen, et tidsrom på 2-3 uker er nok mere realistisk. Det er imidlertid fordelaktig å utføre tiltakene samtidig, så arbeidet kan utføres i løpet av en nedtappingsperiode.

Naturverdier i Holmendammen

I Miljødirektoratets Naturbase (www.naturbase.no) er Holmendammen registrert som naturtype dam med verdi viktig (B). Verdibegrunnelsen går på at lokaliteten er et viktig funksjonsområde for en rekke truede fuglearter hvorav flere sannsynligvis hekker i området. Av disse trekkes det frem vannrikse (sårbar (VU)), sivhøne (VU) og sothøne (nær truet (NT)). Videre er det antatt et stort potensial for interessante artsforekomster av vannlevende insekter samt noe potensial for forekomst av amfibier.

Det forekommer vasspest i dammen, som er klassifisert som en art med svært høy risiko (SE) i Artsdatabankens fremmedartsliste 2018. Videre er det registrert forekomster av kjempebjørnekjeks (SE), alaskakornell (SE), kanadagullris (SE), hagerips (SE) og platanlønn (SE) i deler av kantsonen rundt dammen.

I nordenden er det registrert en mindre lokalitet med rikere løvsumpskog med verdivurdering viktig (B) i nordenden av dammen. Lokaliteten ble undersøkt av BioFokus i 2017. Det ble ikke funnet rødlistearter foruten alm og ask (begge VU). Langs Holmenbekken vokser det en del alaskakornell og parkslirekne (begge SE), i tillegg står det spredte forekomster av hagerips, kanadagullris, platanlønn og edelgran (høy risiko (HI)) i lokaliteten.

Figur 5: Verdifulle naturtyper i tilknytning til Holmendammen. Svart skravur angir viktig funksjonsområde for vannrikse, sivhøne og sothøne. Kilde: www.naturbase.no januar 2019.02.04.

I Artsdatabankens artskart (www.artsdatabanken.no) ligger det, i tillegg til de nevnte karplanteregistreringene, registreringer av amerikahumleblom (HI), russekål (SE) og ullborre (SE). Det

foreligger en registrering av buttsnutefrosk fra 2013 samt fiskeartene mort, sørv og ørekyt. Lenger oppe i Holmenbekken er det også registrert ørret, så denne vil finnes i Holmendammen også. Oslomarkas fiskeadministrasjon, OFA, opplyser på sine nettsider at det er mye småvokst ørret i dammen i tillegg til småvokst abbor, sørv og karuss. Morten blir visstnok storvokst, over kiloen, så meitefiskere har derfor blitt mere interesserte i lokaliteten.

Norconsult er kjent med at det tidligere er registrert edelkreps ved elektrofiske i Hoffselva i strykpartier nedstrøms Smedstaddammene. Det foreligger imidlertid ingen registreringer av arten fra Holmendammen eller oppstrøms.

Vurdering

Med en fiskebestand som inkluderer ørret og abbor vil ikke Holmendammen være noen viktig amfibieforekomst, disse fiskeslagene er svært glupske også når de er småvokste og amfibielarver er svært ettertraktete. Observasjon av en og annen frosk kan tilskrives en mindre dam i nord som er avsnørt fra selve Holmendammen, eller fra en hagedam tilknyttet eiendommen Holmendammen terrasse 7, som ligger om lag 80 meter nordøst for dammen. Med et såpass artsrikt fiskesamfunn vurderer Norconsult heller ikke potensialet for forekomst av truede akvatiske insekter for særlig stort, med unntak av større vannkalver, libeller og lignende.

Nedtapping av dammen i september, med en varighet av 2-3 uker vil ikke forstyrre hekkende fugl. Av registreringer i artskart fremgår det at det er en god del vanntilknyttet fugl i dammen om våren, mens det er mye mindre sensommer og høst. Stokkand kan opptre i større antall (75 st.) om høsten sammen med kanadagås (>10) og sothøne (>10), mens det om våren er større ansamlinger av både stokkand, laksand, hettemåke (VU) og toppand. Dette kan tyde på at lokaliteten ikke er noen viktig rasteplass for høsttrekket og en kort nedtappingsperiode vurderes ikke å medføre større negative konsekvenser for vanntilknyttet fugl i området.

I tappeperioden vil Holmendammen reduseres til opprinnelig bekkeløp. Nedtappingen vil ikke føre til spredning av arter, både vasspest og fiskeartene som er representert i Holmendammen er også utbredt i Smedstaddammene nedstrøms. Det er ikke sikkert at alle dammens fiskearter vil være til stede etter nedtapping, dette gjelder særlig strømsvake arter som sørv og karuss. Disse er imidlertid ikke naturlig hjemmehørende i vassdraget og Norconsult vurderer det ikke som noe problem dersom artene skulle gå ut av lokaliteten i forbindelse med de planlagte arbeidene.

Med forbehold om at prøveresultatene viser at massene i nordenden av Holmendammen er relativt rene vil mudring og opparbeiding av øyer kunne gi positiv effekt for biologisk mangfold. Små øyer kan gi attraktive hekkeplasser for vanntilknyttet fugl og et større vanddyp vil kunne gjøre dammen mer attraktiv for rekreasjonsformål. Turveien som går langs østsiden av dammen kan benyttes for adkomst, noe som vil medføre små inngrep i strandsonen samt at en enkelt unngår inngrep i lokaliteten med rik sumpskog i nordenden.

Hoffselva er anadrom i nedre deler og sjørreten kan nå gå et stykke oppstrøms Engebrets vei, i tillegg står det bekkørret i hele vassdraget. Ved oppfylling av dammen etter avsluttede arbeider er det derfor viktig å sørge for at det blir sluppet minstevannføring fra Holmendammen for å hindre rask reduksjon av vanddekt areal nedstrøms. Som nevnt har Holmenbekken en middelvannføring på om lag 157 l/s ved Holmendammen, denne øker til ca. 225 l/s etter samløp med Makrellbekken nedstrøms Smedstaddammene, men oppstrøms anadromt vandringshinder. Vannføringen fra Holmendammen står dermed for om lag 66 % av vannføringen på anadrom strekning i Hoffselva.

Foreslåtte avbøtende tiltak

- Det må sikres slipp av minstevannføring fra Holmendammen mens oppfylling pågår. Denne bør være i størrelsesorden 50 l/s av hensyn til fisk og ferskvannsorganismer på bekkestrekninger nedstrøms.
- Ved eventuell mudring i dammen bør dette gjøres så tørt som mulig for å minimere massetransport med vannstrømmen ut av dammen. Dersom det viser seg at massetransporten ut av dammen blir stor, kan siltgardin vurderes i en av Smedstaddammene nedstrøms for å hindre gjenklogging på anadrom strekning.

J01	2019-02-25	Naturverdier Holmendammen	Eirik Bjerke Thorsen	Håkon Gregersen	Eirik Bjerke Thorsen
B01	2019-02-06	Naturverdier Holmendammen	Eirik Bjerke Thorsen	Håkon Gregersen	Eirik Bjerke Thorsen
A01	2019-02-06	Naturmangfold Holmendammen	Eirik Bjerke Thorsen		
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.